

Puolan alkoholikontrolli väljentyi selvästi 1970-luvulla. Paradoksaalisesti kehityksen suuntaa vahvisti ministerineuvoston päätös vuodelta 1972, jonka tarkoituksena oli alkoholismien vastaisen taistelun tehostaminen. Tämä päätös muutti mm. periaatteen, jolla koottiin varoja alkoholin käytön vastaiseen toimintaan. Aikaisemmin tähän rahastoon lohkaistiin tietty prosentuaalinen osuus vuoden aikana kertyneistä alkoholituloista. Vuodesta 1973 alkaen rahaston suuruus määrättiin kiinteäksi, ja se oli jäävä nimenomaan sille tasolle, jolle se vuonna 1972 asettuisi.

Tämän vuoksi paikalliset viranomaiset — joiden kontrollissa rahasto suureksi osaksi oli — pyrkivät saamaan rahaston mahdollisimman suureksi vuonna 1972. Tätä varten oli taas pyrittävä kasvattamaan alkoholin kulutusta, ja paikallishallinto purkikin monia alkoholin saatavuuteen vaikuttavia rajoituksia (Wald & al. 1981). Tuolloin alkanut kontrollin väljentyminen jatkui sitten seuraavina vuosina.

Sekä vähittäismyyjät että anniskelupaikat samoin kuin paikalliset viranomaiset kiersivät tai rikkoivat vielä voimassa olevan alkoholismien vastaisesta taistelusta säädetyn lain määräyksiä. Alkoholiala alettiin myydä illalla auki olevissa kaupoissa vastoin tuota lakia. Vähittäismyynti- ja anniskelulupia myönnettiin välittämättä määräyksistä, jotka säätelivät alkoholimyymälöiden ja anniskelupaikkojen sijaintia. Alkoholimyymälöiden verkostoa laajennettiin voimakkaasti. Vuosina 1970—1978 niiden lukumäärä kasvoi noin 35 000:sta yli 50 000:een, vaikka kotimaan kaupan ja palvelujen ministerin vahvistamien normien mukaan tuollaisia myymälöitä olisi saanut olla noin 10 000 koko Puolassa (yksi myymälä/4 000—5 000 asukasta kaupungeissa, 2—3

myymälää/kunta maaseudulla).

Ainoa kontrollitoimenpide, hintojen nostaminen 1974, johon noina vuosina ryhdyttiin, palveli pääasiassa valtionaloudellisia tarkoituksia. Hintarakenteen muutos — väkevien suosiminen viinien ja oluen kustannuksella — sai aikaan traditionaalisten juomatapojen uuden nousun. Vuosina 1970—1977 kaikkien alkoholijuomien kulutus nousi 63 % ja väkevien 75 %. Kulutuksen nopea nousu oli yllätys jopa väkeviä juomia valmistavalle teollisuudelle. Eräs sen edustaja kirjoitti (Krug 1978): ”Vuosina 1971—1975 väkeviä juomia valmistavan teollisuuden taloudellinen toimeliaisuus lisääntyi huomattavasti. Myynnin arvon kasvu oli keskimäärin 9,6 % ja siten 4,4 prosenttiyksikköä suurempi kuin 5-vuotissuunnitelmassa oli ennakoitu. . . Keskimääräinen (väkevien — J. M.) kulutus nousi 4,4 litraan — laskettuna puhtaana alkoholina henkeä kohti — ja ylitti siten kaikki odotukset tässä suhteessa... Vuoden 1976 kulutustaso ylitti vuodelle 1980 suunnitellun kulutuksen ja lähestyi vuoden 1990 arvioitua kulutustasoa. . . Jos nykyinen suuntaus jatkuu... keskusteluissa esillä olleiden investointien pitäisi olla huomattavasti suurempia. Erityisen välttämätöntä olisi laajentaa varastoja ja lisätä väkevien juomien tislauksen ja valmistuksen tuotantokapasiteettia.” — Samaan aikaan eräät raittiusaktivistit puhuivat dramaattisesti siitä, että kansakunnan biologinen olemassaolo on vaarassa.

Molemmat mielipiteet olivat tuntemattomia suurelle yleisölle. Suurin osa asiaa koskenutta informaatiota ei läpäissyt sensuuria. Vuotta 1978 voidaan pitää viivästyneen, kasvaneeseen kulutukseen kohdistuvan reaktion alkuna. Monia tapahtumia, jotka ovat tärkeitä alkoholin kulutuksen kontrollin näkökulmasta, sattui tuohon aikaan. Niiden kunkin erillis-

vaikutusta on vaikea arvioida erikseen. Kaikki ne tapahtuivat suurin piirtein samaan aikaan kuin International Congress on Alcoholism and Drug Dependence piti 32:sta kokousta. Toukokuusta syyskuuhun 1978 — siis tuon kokouksen edellä ja sen aikana — alkoholia tai alkoholiongelmia koskevien artikkeleiden määrä Puolan sanomalehdissä oli kaksinkertainen verrattuna edellisiin vuosiin. Vähän ennen kokouksen alkua lopetettiin alkoholin myynti illalla auki olevissa kaupoissa Varsovassa, jossa kokous oli määrä pitää. Suurin piirtein samaan aikaan ministerineuvosto hyväksyi päätöksen, jonka tarkoituksena oli rajoittaa alkoholin kulutuksen kasvua. Päätös antoi vauhtia alkoholikontrollitoimenpiteille paikallisella tasolla. Seuraavana kahtena vuotena paikalliset hallinnolliset ja edustuselimet hyväksyivät useita päätöksiä, joilla pyrittiin rajoittamaan alkoholin saatavuutta. Tällaisia olivat esimerkiksi kieltö myydä vähittäin alkoholia tiettyinä päivinä — kuten lauantaisin, sunnuntaisin, palkkapäivinä, markkinapäivinä —, alkoholimyymälöiden aukioloajan lyhentäminen, alkoholin myyntikanavien yleinen vähentäminen jne.

Nuo toimenpiteet yhdessä samaan aikaan toteutetun alkoholin hintojen korotuksen kanssa vaikuttivat osaltaan alkoholin kulutuksen tasaantumiseen. 100-prosenttisen alkoholin kulutus oli henkeä kohti 8,3 litraa vuonna 1977 ja 8,0 litraa vuosina 1978 ja 1979.

Tiukennukset tapahtuivat sopivaan aikaan. Muutamia vuosia aikaisemmin arviointitutkimukset olivat paljastaneet, että yleisö oli huolissaan maan alkoholitalanteesta. Tutkimuksessa vuodelta 1976 melkein 90 % vastaajista oli vaatinut, että ”jotakin on tehtävä, jotta Puolan kansa joisi vähemmän”. Ja yli kolmannes oli sitä mieltä, että on kiire tehdä jotakin asian korjaamiseksi (Janik 1976).

Alkoholin hintojen suhteellisen suuri korotus — väkevät juomat nousivat 38 %, olut 32 % ja viini 20 % — ei ollut kovin tuskallinen sen vuoksi, että väestön nimellistulot olivat nousseet huomattavasti edellisen alkoholin hintojen korotuksen jälkeen (keskimääräiset kuukausiansiot nousivat 1974—1978 47 %).

Vaikka on vaikea pitää edellä tarkasteltuja toimenpiteitä täysin tietoisena alkoholipoliittikkana — kysymyksessä oli pikemminkin

onnellinen yhteensattuma, ne siitä huolimatta antoivat kokemuksia alkoholin kulutuksen kontrolloinnista — ja ne voivat — pienin muutoksin — antaa esimerkin tulevalle toiminnalle.

Alkoholi politisoituu

Vuoden 1980 ensimmäisellä puoliskolla alkoholitalanne säilyi Puolassa suurin piirtein ennallaan. Tilastojen mukaan kulutus oli edelleen tasoittumassa. Huomattavia muutoksia tapahtui kesällä 1980. Alkoholista tuli poliittinen kysymys.

Kun lakot puhkesivat Itämeren rannikolla, monien tehtaiden — esimerkiksi Gdanskin öljynjalostamon ja telakoiden — lakkokomiteat kielsivät lakon ensimmäisinä päivinä alkoholin tuonnin työpaikoille ja juomisen tehtaiden alueella; tämä koski niitä työpaikkoja, jotka olivat lakossa. Muutamia päiviä myöhemmin paikalliset viranomaiset julistivat alkoholin myyntikiellon. Tarkoituksena oli välttää sellainen avoin ja väkivaltainen konflikti, joka oli syntynyt joulukuussa 1970.

Tällä hetkellä on vaikea sanoa, kuka teki aloitteen alkoholin myyntikiellon toimeenpanemiseksi. Tiedetään vain, että sinä päivänä, jolloin kieltö julistettiin, Gdanskin öljynjalostamon lakkokomitea lähetti telexin paikallisille viranomaisille ja vaati, että alkoholin myynti olisi lopetettava. Samaan aikaan samanlaisia viranomaisille osoitettuja vaatimuksia luettiin Gdanskin telakalla. Toiselta puolen viranomaiset väittivät, että työläisten vaatimukset eivät saaneet päätöstä aikaan. Paikallishallinnon päätös myyntikiellosta oli nimittäin tehty päivää aikaisemmin. Riippumatta siitä, kuka ensiksi toimi, riitely asiasta vain korostaa ratkaisun merkitystä ja heijastelee selvästi molempien osapuolien halua esiintyä väkivallan vastustajana ja yhteiskunnan rauhan ylläpitäjänä. On huomion arvoista, että alkoholin myyntikieltö oli ensimmäisiä työläisten esittämiä radikaaleja vaatimuksia. Se oli eräänlainen haaste sellaisella alueella, jolla vaatimusten toteuttamista voitiin pitää itsestään selvänä. Poliittiset vaatimukset, joita sen jälkeen esitettiin, olivat paljon kiistanalaisempia.

Alustavat arviointitulokset (Bielewicz &

Moskalewicz 1981) viittaavat siihen suuntaan, että alkoholin myyntikielto hyväksyttiin Gdanskin väestön keskuudessa. Vaikka laitonta alkoholin myyntiä tavattiin tuohon aikaan — mustan pörssin hinnat olivat 50—100 % normaalihintoja korkeammat, alkoholin myyntikieltoa noudatettiin sekä vähittäismyynti- että anniskelupaikoissa. Mustan pörssin alkoholi tuli pääasiassa muilta seuduilta. Myyntikiellon onnistumista pitäisi korostaa voimakkaasti, sillä kiellon rikkomisesta ei seurannut rangaistuksia; hallintovirkamiehet samoin kuin miliisi olivat kiinnostuneita lähinnä lakoista eivätkä millään tavoin valvoneet kiellon noudattamista.

Hyvä esimerkki siitä, kuinka pitkälle alkoholin myyntikielto oli hyväksytty, on tapaus, joka sattui filmattaessa Wajdan Rautamiestä. Yhdessä kohtauksessa, joka filmattiin Hotelli Heveliuksessa Gdanskissa, näytettiin, kuinka tarjoilija tarjoaa votkaa mineraalivesipullossa lakoista neuvottelemaan tulleen hallituksen komission edustajalle. Hotellin ravintolan työntekijät uhkasivat haastaa ohjaaja Wajdan oikeuteen väittäen, että heidän hotellissaan sellaista ei olisi voinut sattua ja että kohtaus loukkasi heidän kansalaisylpeyttään.

Alkoholin myyntikiellon noudattaminen näkyy hyvin selviämisasemien tilastoissa. Gdanskin selviämisaseman asiakkaiden määrä oli elokuussa 1980 niiden kahden viikon aikana, jolloin alkoholin myyntikielto oli voimassa, 40 % pienempi kuin vastaavana aikana vuotta aikaisemmin, ja ensimmäisen myyntikieltoviikon aikana se oli 80 % pienempi. Kaksi päivää sen jälkeen, kun hallituksen komissio ja tehtaiden yhteinen lakkokomitea olivat solmineet sopimuksen, alkoholin myyntikielto kumottiin ja selviämisasemien asiakasmäärät saavuttivat muutamassa päivässä edellisvuoden keskimääräisen tason.

Puolan alkoholikontrollin tiukentamista vaativista tekijöistä on kuitenkin yksi jäänyt toimintaan — riippumaton ammattiliitto Solidaarisuus. Järjestön yhdeksi tehtäväksi määritellään alkoholismiin vastainen toiminta. Solidaarisuuden edustajista ne, jotka ovat tekemisissä alkoholikysymysten kanssa, ovat väittäneet viranomaisten aikaisemman toiminnan olevan syyppäänä siihen, että väestö juo rankasti. Solidaarisuuden hallitukselle osoitta-

mat vaatimukset puoltavat tiukkoja toimia alkoholin kulutuksen rajoittamiseksi. Järjestön edustajien kanta on, että koska hallitus onnistui lisäämään alkoholin kulutusta taloudellisilla ja hallinnollisilla toimenpiteillä, se voi aivan yhtä hyvin käyttää hallinnollisia toimia yhteiskunnan raitistamiseksi.

Hallitus on hyväksynyt haasteen sitäkin helpommin, koska alkoholiin kohdistuvat vaatimukset ovat niitä harvoja Solidaarisuuden tekemiä aloitteita, joihin voidaan suostua ilman taloudellisia uhrauksia ja ideologisia myönnytyksiä.

Syksyllä 1980 hallitus päätti vähentää alkoholia myyvien kauppojen lukua yhdellä kolmanneksella vuoden loppuun mennessä. Näkyvä alkoholin saatavuuden rajoittaminen ja sekä hallituksen että ammattiyhdistysten kova linja alkoholiin suhtautumisessa saivat aikaan huhun, että alkoholin hintoja nostettaisiin pian ja paljon. Uusi alkoholikysymystä ympäröivä mielipideilmasto, nimellispalkkojen nopea nousu, joka oli seurausta Gdanskissa solmituista sopimuksista, ja muiden tavaroiden puute saivat aikaan sen, että vuoden 1980 viimeisellä neljänneksellä alkoholia ostettiin erittäin suuret määrät. Kuluttajien alkoholimenot olivat tuolloin 25 % suuremmat kuin vuoden aikaisemmillä neljänneksillä, ja alkoholi liittyi pian siihen suureen joukkoon ruokatavaroita, jotka olivat häviämässä ennen näkemätöntä vauhtia kauppojen hyllyiltä. Pitkistä jonoista sekä alkoholimyymälöiden sisällä että niiden edustalla tuli nyt ensimmäistä kertaa yleinen ilmiö Puolassa.

Samaan aikaan alkoholin myyntikiellosta tuli symboli, jolla haluttiin aina sopivan tilaisuuden tullen korostaa tilanteen vakavuutta. Se toteutettiin useita kertoja Solidaarisuuden ja hallituksen tai paikallisten viranomaisten välien kiristyessä. Alkoholin myyntikielto oli voimassa silloin, kun käytiin kovaa kiistaa Solidaarisuuden rekisteröinnistä, kun vuoden 1970 joulukuun uhrien muistomerkki paljastettiin, niinä tammikuun 1981 kahtena lauantaina, jotka Solidaarisuus oli julistanut vapaapäiviksi vastoin hallituksen päätöstä.

Hallituksen toimet ja spontaani säännöstely

Helmikuussa 1981 pääministeriksi tulleen

kenraali Jaruzelskin hallitus ryhtyi alkoholin käytön vastaisiin toimiin. Uuden hallituksen kymmenkohtaiseen ohjelmaan kuuluu "alkoholismien vastainen taistelu", ja alkoholismi määritellään "yhdeksi vaarallisimmista sosiaalisista (yhteiskunnallisista) patologioista". Hallitus ilmoitti ryhtyvänsä sekä toimenpiteisiin pitkällä tähtäyksellä että nostavansa radikaalisti alkoholin hintoja yhtenä välittömänä askeleena alkoholin kulutuksen kontrolloimiseksi. Varaoikeusministeristä tuli terveydenhuollon ja hyvinvoinnin varaministerin sijaan johtaja komissioon, jonka tehtävänä on alkoholismien vastainen taistelu.

Koska votkan perusraaka-ainetta, perunaa, oli vähän, väkevien alkoholijuomien tarjonta väheni 20 %. Kotimaisten heikkolaatuisten hedelmäviinien tarjonta aleni jyrkästi, eivätkä rypälewiinit tai parempilaatuiset hedelmäwiinit täyttäneet tavaravalikoimassa syntyneitä aukkoja. Vuoden 1980 huono ohrasato pakotti panimot alentamaan oluen tuotantoa. Kaikesta tästä seurasi valtava paine alkoholimarkkinoille.

Tässä tilanteessa syntyi alkoholiostojen spontaani säännöstely. Parin kolmen votkappullon ostaminen — näin spontaanisti syntynyt säännöstely määrittelee yhden ostokerran ylärajan — vaatii useamman tunnin jonottamista. Kun ihmiset joutuvat jonottamaan niin kauan, tuskin kukaan ostaa vain yhtä pulloa. Kokonaisuutena katsoen spontaanisti syntyneitä säännöstelyä noudatetaan tiukasti. Tosin sanomalehdet kertoivat jokin aika sitten, että eräs mies oli tapettu sen vuoksi, että hän oli rikkonut sääntöjä ja ostanut liian monta olutpulloa. Hurjistunut joukko, joka halusi lynkata tappajan, piiritti useita tunteja sitä miliisiasemaa, jolla tätä säilytettiin pidätettynä. Oli käytävä pitkät neuvottelut, ennen kuin surmatyön tekijä voitiin kuljettaa toiseen kaupunkiin.

Huolimatta siitä, että ei ole olemassa tutkimuksia asiasta, on helppo havaita, että alkoholin salakauppa on toisaalta lisääntynyt. Kun tätä alaa aikaisemmin hoitivat eläkkeellä olevat naiset, sen nyt ovat valloittaneet nuoret, energiset bisneksen tekijät. Mustan pörssin korkeat hinnat tasaavat niitä riskejä, jotka aiheutuvat alkoholin laittomasta myynnistä. "Isoätien" hoitamien nurkkapakoiden lu-

kumäärän vähentymiseen on todennäköisesti vaikuttanut kirkon toiminta. Saarnojen aikana luetuissa paimenkirjeissä on julistettu, että henkilöt, jotka ryhtyvät alkoholin laittomaan valmistukseen tai myyntiin, eivät saa katolista hautausta; heitä siis käsitellään kuin itsemurhan tekijöitä.

Oli odotettu, että alkoholin hintojen korotus, josta ilmoitettiin paljon ennen sen toteuttamista, rauhoittaisi tilannetta alkoholimarkkinoilla. Korotus tapahtui lopulta maaliskuussa 1981, ja sen tarkoituksena oli vähentää alkoholin kulutusta ja muuttaa kulutuksen rakennetta, jossa hallitsevana oli ollut votka. Väkevien juomien hintoja korotettiin 50 % — niiden osuus kulutuksesta oli ollut 70 %. Oluen ja viinin hinnat nousivat 10—20 %. On selvää, että ei sen enempää korotuksen suuruus kuin sen rakennekaan vaikuttanut juuri alkoholin käyttöä kontrolloivasti, koska alkoholin tarjonta oli niin vähäistä. Kulutuksen suuruuden on viime aikoina määrännyt täysin markkinoilla olevan alkoholin määrä — kaikki, mikä on tarjolla, ostetaan riippumatta siitä, mistä juomalajista on kysymys.

Sen vuoksi ei ole hämmästyttävää, että varapääministerin kesäkuun 2. päivänä järjestämässä konferenssissa, jonka aiheena oli juopumuksen ja alkoholismien vastaisen taistelun tehokkuus, kaikki olivat sitä mieltä, että "maaliskuussa 1981 tapahtunut alkoholin hintojen korotus ei vastannut odotuksia" (PAP 1981). Alkoholin kysyntä on siis tällä hetkellä lähes täysin riippumatonta hinnoista, ja tämä tapahtuu maassa, jossa aikaisemmin jokainen hinnan korotus joko vähensi kulutusta tai ainakin pysäytti sen kasvun yhdeksi vuodeksi, maassa, jossa votkan hinta suhteessa tuloihin on koko Euroopan korkeimpia. (Keskimääräisellä kuukausipalkalla saa 25 puolen litran pulloa 40-prosenttista votkaa.)

Toinen kontrollitoimenpide, joka ilmeisesti teki tehottomaksi hintojen korotuksen vaikutuksia, oli koko maan käsittävä alkoholin myyntikielto, joka tuli voimaan muutamia päiviä myöhemmin. Kymmenpäiväinen alkoholin myyntikielto, joka oli pisin sitten vuoden 1980 elokuun ja joka tuli voimaan yleislakon uhkan vuoksi, vähensi hintojen korotuksen psykologisia vaikutuksia. Viime aikoina myyntikiellosta on tullut lähes jokapäiväinen

ilmiö, ja se on saanut uusia symbolisia merkityksiä. Toukokuussa 1981 myyntikielto oli voimassa neljä kertaa: vappuna, sen jälkeen kun paavi oli yritetty murhata, suuren polkupyöräkilpailun päättyessä, kardinaali Wyszyńskin kuoleman jälkeen. Symbolisesta merkityksestään huolimatta myyntikiellot eivät ole olleet omiaan normalisoimaan alkoholi-markkinoita.

Johtopäätökset

Puolan alkoholiolojen tapahtumavirta viime kuukausina tai päivänä ei ole jättänyt aikaa syvemmille, teoreettisille pohdiskeluille. Kokemuksena se on kuitenkin mielenkiintoinen ja antaa toivottavasti paljon ajattelemisen aihetta sosiaalipolitiikasta päättävälle — eikä pelkästään alkoholikontrollin osalta.

Kuten niin monissa maissa niin myös Puolassa alkoholikontrolli liberalisoitui sodan jälkeen; samaan aikaan alkoholijuomien kulutus kasvoi nopeasti. On vaikea sanoa, joutuiko lisääntynyt juominen tästä liberalisoinnista vai oliko liberalisointi vastaus kasvavaan kysyntään.

Vuonna 1978 alettiin poliittisesti reagoida lisääntyneeseen alkoholin kulutukseen, ja tämä tapahtui suotuisassa mielipideilmastossa — oltiin yleisesti huolestuneita alkoholiongelmien kehityksestä. Seurasi joukko toimenpiteitä, jotka rajoittivat — joskaan eivät kovin radikaalisti — alkoholin saatavuutta. Nämä toimenpiteet eivät olleet lähtöisin keskushallinnosta vaan paikallisista edustuselimistä, mikä varmasti vaikutti suotuisasti siihen, että niitä niinkin hyvin noudatettiin. Alkoholin käyttöä kontrolloivat toimenpiteet yhdessä reaalityön alenemisen kanssa — taloudellinen kriisi oli jo selvästi näkyvässä — olivat suureksi osaksi syynä siihen, että alkoholin kulutus tasaantui seuraavina vuosina.

Vuoden 1980 kolmea ensimmäistä neljänestä koskeva tilasto näytti osoittavan, että kulutus tasaantuu entisestään. Poliittisissa oloissa tapahtunut jyrkkä käänne on kuitenkin tehnyt alkoholista poliittisen kysymyksen. Ongelma, joka oli ollut tuttu kaikille alkoholikontrolliin osallistuneille tahoille, sai dramaattisesti uusia ulottuvuuksia. Tästä oli seurauksena monia radikaaleja välittömiä toimia, joiden tarkoituksena oli edelleen rajoittaa alkoholin saatavuutta. Monet toimenpiteet, joihin on ryhdytty, ovat olleet keskenään ristiriidassa ja tuottaneet tuloksia, joita ei ole osattu odottaa.

Kirjallisuus

Bielewicz, A. & Moskalewicz, J.: Doświadczenia gdańskie — sierpień 1980 (Gdańskin kokemukset — elokuu 1980). Käynnissä olevan tutkimusprojektin työpaperi. Psykoneurologian instituutti, Varsova 1981

Janik, J.: Problemy alkoholizmu w Polsce — wybrane zagadnienia z uwzględnieniem badań empirycznych (Alkoholismiin liittyviä ongelmia Puolassa — valittuja ongelmia ja empiirisii löytöjä). Puolan radion ja television yleisen mielipiteen tutkimuslaitos, Varsova 1976

Krug, J.: Ekonomika produkcji i dystrybucji alkoholu w Polsce (Puolan alkoholin tuotannon ja jakelun talous). Käsikirjoitus. Psykoneurologian instituutti, Varsova 1978

PAP (Puolan tietotoimisto): Jak zmniejszyć spożycie alkoholu (Kuinka alkoholin kulutusta voidaan vähentää). Artikkelit Trybuna Ludzka, Puolan yhtyneen työväenpuolueen sanomalehdessä, 3. 6. 1981

Wald, I. & al.: Raport o problemach polityki w zakresie alkoholu (Raportti alkoholipolitiikasta). Psykoneurologian instituutti, Varsova 1981.

English summary

Jacek Moskalewicz: Puolan nykytilanne ja alkoholipolitiikka (Alcohol as a public issue; recent developments in alcohol control in Poland)

Like many other countries, Poland in the post-

war period experienced a liberalization of alcohol control accompanied by a rapid growth in the consumption of alcoholic beverages. It is hard to say whether increased drinking was a result of the

liberalization or whether liberalization was a response to rising demand.

The year 1978 witnessed the beginning of a policy response to the increase in alcohol consumption that was in harmony with the general concern about the growth of alcohol-related problems. There followed series of quite mild measures to limit the accessibility of alcohol. These were issued by local representative bodies, not centrally, which certainly encouraged their observance. This degree of control and a drop in real incomes largely account for the stabilization of alcohol consump-

tion that followed in the next few years.

Statistics for the first three quarters of 1980 suggested a further stabilization of consumption. However, with the increase in political activity alcohol has become a political issue. Thus, the problems that were familiar to all those working in alcohol control took on dramatically new dimensions. A number of drastic sudden measures, which were often mutually contradictory, further limited the accessibility of alcohol. The effects produced have frequently been other than those intended.

Alkoholipolitiikka Vol. 46: 247—252, 1981